

Lublin, 3 czerwca 2013  
Prof. dr hab. Lucjan Pawłowski, członek korespondent PAN  
Promotor  
Wydział Inżynierii Środowiska  
Politechnika Lubelska

## LAUDACJA

**z okazji nadania godności Doktora Honoris Causa  
Politechniki Lubelskiej  
prof. dr. hab. Markowi Cyprianowi Chmielewskiemu**

*Czcigodni Doktorzy Honoris Causa i Profesorowie Honorowi Politechniki Lubelskiej,*

*Dostojni Goście,*

*Magnificencjo Rektorze,*

*Wysoki Senacie,*

Przypadł mi zaszczyt wygłoszenia laudacji z okazji nadania godności Doktora Honoris Causa wybitnemu uczonemu Profesorowi Markowi Cyprianowi Chmielewskiemu. Nadanie tej godności jest wyrazem uznania naszego środowiska dla wielkiego wkładu Profesora Marka Cypriana Chmielewskiego do rozwoju nauki, w szczególności do rozwoju syntez związków biologicznie czynnych.

Wydział Inżynierii Środowiska Politechniki Lubelskiej, który 9 lat temu utworzyłem, czuje się zaszczycony, że jako pierwszego do grona swoich Doktorów Honoris Causa może zaliczyć tak wybitnego uczonego.

Po raz pierwszy zetknąłem się z Profesorem na zorganizowanej przez Profesora polsko-amerykańskiej konferencji naukowej w Wierzbie. Pełniąc wtedy funkcję wice prezesa Polskiego Towarzystwa Chemicznego zajmowałem się min. promocją umiędzynarodowienia badań naukowych oraz podejmowałem działania nad podnoszeniem jakości wydawanych w Polsce czasopism naukowych, kontynuując wcześniej rozpoczęte przez profesorów L. Pielę i M. Krygowskiego rankingi wydziałów i instytutów chemii. Już wtedy sylwetka Profesora Marka Cypriana Chmielewskiego była wyrazista, zarówno pod względem wyróżniająco dużej liczby wielokrotnie cytowanych prac naukowych jak i Jego rozbudowanych kontaktów międzynarodowych.

Wtedy nie wiedziałem, że nasze drogi do chemii były podobne. W obu przypadkach to nasi nauczyciele chemii w liceum zaszczypli zainteresowanie chemią - u Profesora Chmielewskiego był to prof. Marian Salwin z liceum im. B. Limanowskiego w Warszawie, a u mnie prof. Czesław Mientki z liceum im. B. Wesołowskiego w Wysokiem Mazowieckiem. Prowadziliśmy także podobne eksperymenty pirotechniczne, w moim przypadku doszło nawet do eksplozji, która skutkowałą koniecznością hospitalizacji u Profesora skończyło się na spaleniu parapetu.

Prof. Marek Cyprian Chmielewski po ukończeniu Wydziału Chemicznego na Politechnice Warszawskiej w 1965 roku, podjął pracę jako asystent w Katedrze Chemii Organicznej Politechniki Warszawskiej. W roku 1969 rozpoczął studia doktoranckie w Instytucie Chemii Organicznej PAN. W 1971 roku obronił z wyróżnieniem pracę doktorską. Od 1972 roku nieprzerwanie związany jest z Instytutem Chemii Organicznej PAN gdzie pełnił w latach 1987 – 2004 funkcje wicedyrektora oraz funkcję dyrektora w latach 2004 – 2010. W 1981 roku obronił rozprawę habilitacyjną, która została zatwierdzona przez CK w 1982 roku, a tytuł profesora uzyskał w 1991 roku.

Ważnym wydarzeniem w życiu profesora Marka Cypriana Chmielewskiego był wybór w 2002 roku na członka korespondenta PAN oraz pełnienie funkcji w strukturach PAN: zastępcy przewodniczącego Wydziału III w latach 1994 – 2006, a od roku 2011 Wiceprezesa PAN.

Pełnił też liczne funkcje w strukturach zarządzania nauką, oprócz funkcji wicedyrektora i dyrektora macierzystego instytutu pełnił także funkcje:

- w latach 2008 – 2010 Przewodniczącego Rady Dyrektorów Placówek Naukowych PAN.
- w latach 2007 – 2010 był Członkiem Rady Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.
- w latach 1994-2009 był Członkiem Zespołu Nagród Prezesa Rady Ministrów, w tym w latach 2004-2006 był przewodniczącym zespołu.
- w latach 1990-1998 pełnił funkcję Wiceprzewodniczącego Komitetu Głównego Olimpiady Chemicznej.
- w latach 2003-2006 brał udział w pracach „Centrum Doskonałości” (Center of Excellence in Development of New Therapeutics from Sugars, CEDNETS ).
- w latach 1991-1994 był także Członkiem COST Management Committee (sekcja D-2).
- w latach 2006 -2008 był Koordynatorem ze strony Polski w Europejskim projekcie ERA-Chemistry.
- w latach 2006-2008 był Koordynatorem Projektu Zamawianego „Rozwój Stereoselektywnej Syntezy Organicznej”.
- w latach 2006-2008 był koordynatorem sieci naukowej „Synteza, struktura i właściwości terapeutyczne związków i preparatów organicznych”.
- od 1995 jest Reprezentantem Polski w Europejskiej Organizacji Węglowodanowej (EUROCARB),
- od 2007 jest Członkiem Komitetu Sterującego Europejskimi Sympozjami Chemii Organicznej (ESOC).
- w latach 2009-2011 był członkiem Zespołu, który reprezentował Polskę w programie współpracy Unii Europejskiej z Republiką Korei (KORANET).

Był wielokrotnie zapraszany jako wizytujący profesor przez renomowane uczelnie.

- W 1973-1974 odbył roczny staż podoktorski na Wydziale Biochemii, Uniwersytetu Purdue w West Lafayette, USA, współpracując z prof. Roya L. Whistlera.
- W latach 1979-1981 odbył piętnastomiesięczny staż naukowy na Wydziale Chemii, Uniwersytetu Południowego Illinois w Carbondale USA, współpracując z prof. Jamesem N. BeMillerem.
- Dwukrotnie w 1988 i 1990 był zapraszany jako wizytujący profesor do Uniwersytetu Purdue (USA);
- w 1992 został zaproszony jako wizytujący profesor przez Uniwersytet Sewilli - stypendysta Rządu Andaluzji (Hiszpania),
- a w 2004 został zaproszony jako wizytujący profesor przez Uniwersytet w Orleanie (Francja).

Otrzymał także stypendia:

- w 1999 JSPS (Japonia);
- w 2002 Royal Society of Chemistry, Journals Grant;
- w 2005 Academia dei Lincei, Visitors Grant.

Zainteresowania naukowe prof. Marka Chmielewskiego ukształtowały się, jak to sam podkreśla, pod wpływem współpracy z prof. Aleksandrem Zamojskim i dwóch staży zagranicznych, w zespole prof. Roya Whistlera (Purdue Uni.) i prof. Jamesa BeMillera (SIU Carbondale), gdzie zajmował się syntezą i przemianami monosacharydów. Podejmując 30 lat temu samodzielną pracę postanowił zająć się wykorzystaniem cukrów jako atrakcyjnych substratów w syntezie produktów naturalnych i ich biologicznie aktywnych analogów. W końcu lat siedemdziesiątych kierunek ten stał się bardzo popularny. Po zmianie zespołu naukowego Profesor zainteresował się związkami  $\beta$ -laktamowymi, w szczególności analogami penicylin i cefalosporyn.

We wszystkich tematach prowadzonych przez zespół prof. Marka Cypriana Chmielewskiego poszukiwanie nowych, aktywnych biologicznie związków nigdy nie było celem, choć finalne produkty były zawsze poddawane odpowiednim testom. Przedmiotem szczególnego zainteresowania zawsze były rozwiązania metodologiczne, a przede wszystkim kontrola stereochemiczna prowadzonych procesów. Nie wnikając w szczegółowy opis skomplikowanych procesów chemicznych ograniczę się do stwierdzenia, że prace Profesora Marka Cypriana Chmielewskiego doprowadziły do ważnych, aby nie powiedzieć przełomowych odkryć umożliwiających nie tylko uproszczenie syntezy ważnych związków biologicznie czynnych, ale wytyczyły także nowe kierunki badań z tego zakresu.

Podsumowując wkład Profesora Marka Cypriana Chmielewskiego do nauki odwołam się do danych naukometrycznych. Zgodnie z danymi zarejestrowanymi w bazie Web of Science prace Prof. Chmielewskiego były cytowane 3050 razy, a Jego współczynnik Hirsch'a wynosi 27, co pozwala zaliczyć Prof. Chmielewskiego do ścisłej czołówki światowej.

Działalność Profesora Marka Cypriana Chmielewskiego była doceniana praktycznie od początku jego kariery. W 1972 roku otrzymał nagrodę Polskiego Towarzystwa Chemicznego dla młodych naukowców. Kolejne nagrody to:

- 1984 - Nagroda Wydziału III PAN,
- 3 razy Nagroda Sekretarza Naukowego PAN,
- 1994 - Medal Kostaneckiego PTChem,

- 1998 - Nagroda M. Skłodowskiej-Curie, PAN,
- 2009 - Francusko-Polska Nagroda Francuskiego Towarzystwa Chemicznego,
  - ponadto w 2002 zostaje odznaczony Krzyżem Kawalerskim OOP, a w 2004 Medalem Edukacji Narodowej .

Jest dla mnie zaszczytem, że dane mi było zaprezentować sylwetkę naukową Profesora Marka Cypriana Chmielewskiego, który wniósł znaczący, o zasięgu światowym, wkład do rozwoju badań nad związkami biologicznie czynnymi, pełniąc równocześnie wiele funkcji w ważnych instytucjach naukowych zarówno w kraju jak i za granicą.